

Martinengova 8, Bratislava 811 02

Tel, fax: +2 6280 1199

E-mail: memo98@memo98.sk

www.memo98.sk

Kontaktné osoby: R. Kužel, I. Godársky, M. Mračka

Tlačové vyhlásenie

MEMO 98 vyzýva premiéra na komunikáciu, nie konfrontáciu

Bratislava, 8.12.2016 – Organizácia MEMO 98 odsudzuje nedávne verbálne ataky predsedu vlády SR Roberta Fica a podobné vyjadrenia iných predstaviteľov vládnej koalície voči médiám a považuje ich za nepochopenie skutočného významu slobody slova a úlohy médií pre rozvoj zdravej a slobodnej demokratickej spoločnosti. *„Dlhodobá agresívna, často až znevažujúca či vulgárna forma ukazuje na nepochopenie kritickej úlohy médií a nastavuje negatívny model správania pre všetkých občanov“*, povedal Ivan Godársky, mediálny a právny konzultant MEMO 98. *„Je mimoriadne poľutovaniahodné ak sa predseda vlády svojimi vyjadreniami nesnaží iniciovať diskusiu v snahe o zlepšenie stavu, ale naopak, vyostruje verejný diskurz, paušalizuje či zveličuje, čím len prehľbuje viaceré negatívne stereotypy voči médiám.“*

Predseda vlády sa v období posledných mesiacov pri viacerých príležitostiach opätovne vrátil ku konfrontačnému, až nepriateľskému vzťahu voči médiám, pričom na rozdiel od minulosti tentokrát neobišiel ani médiá verejnej služby. Tento štýl, ktorý našiel na začiatku 90-tych rokov neslávnu personifikáciu v osobe Vladimíra Mečiara, sa s osobou Roberta Fica začal spájať už v období jeho prvej vlády v rokoch (2002-2006). Odvtedy novinári a niektoré médiá museli na svoju adresu strpieť najrozličnejšie výrazy (hyeny, idioti, prasce, prostitútky, podvodníci, klamári, hajzloví pavúci, či najnovšie špinavé protislovenské prostitútky), ktorých úroveň je hlboko pod latkou slušnej a vecnej verejnej diskusie a pripomína skôr verbálny suterén ako racionálny apel.

Tento konfrontačný spôsob v kombinácii s postojom premiéra (a neskôr aj vlády SR) nekomunikovať s niektorými tlačenými médiami (od konca roku 2013 s denníkom SME a od mája 2015 s Denníkom N) nielen priamo obmedzuje fungovanie kľúčového demokratického inštitútu, ale je podľa nášho názoru aj v rozpore s platnou legislatívou a to jednak [s Ústavou SR](#), ako aj [s tlačovým zákonom](#). Postoj premiéra odsúdila v decembri 2015 aj Tlačová rada SR, ktorá ho označila za porušenie slobody tlače obmedzením prístupu novinárov k informáciám. V auguste tohto roku potom Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) prijal sťažnosť Denníka N na informačnú blokádu po tom, ako ju Ústavný súd SR v apríli odmietol pre nedostatok právomocí.

Bohužiaľ, aj aktivity Andreja Danka, predsedu ďalšej vládnej strany a zároveň druhého najvyššieho ústavného činiteľa Slovenska, oživujú reminiscencie s obdobím pred rokom 1998, kedy tlak na médiá a snahy o ich kontrolu boli bežným prostriedkom vtedajšej vládnej moci, spôsoby ktoré v súčasnosti vidíme v krajinách na východ od našich hraníc. Tento týždeň bol z iniciatívy predsedu parlamentu novelou zákona o rokovacom poriadku obmedzený obsah aj forma vystúpení poslancov NR SR. Andrej Danko sa od marcových volieb snaží spochybňovať

médiá verejnej služby, najnovšie TASR. Stále ostáva otvorená otázka zvýšenia koncesionárskych poplatkov, ktorú SNS bojkotuje, pričom ako argument slúži spochybňovanie kredibility a profesionality RTVS zo strany viacerých predstaviteľov SNS. A to napriek prieskumom, podľa ktorých dôveryhodnosť inštitúcie rastie. Výsledky mediálneho monitoringu, ktorý pred parlamentnými voľbami 2016 uskutočnil MEMO 98, taktiež potvrdili kvalitu spravodajstva RTVS.

Je nepochybné, že médiá, RTVS nevyvímajúc, potrebujú spätnú väzbu a aj kvôli ich kľúčovému významu pre zdravý vývoj demokracie je nevyhnutná permanentná, kritická, no najmä konštruktívna diskusia o ich fungovaní. Príliš často sa stále stáva, že v materiáloch absentuje hlbšia analýza, ich kontext a pozadie sú povrchné, opatrnícke, či formalisticky vyvážené, často im dokonca chýba základná faktická presnosť. Vznikajú taktiež otázky ohľadne úzkych vzťahov medzi niektorými novinármi a politikmi. Nie všetci novinári si dokážu ustrážiť profesionálne únosnú mieru týchto vzťahov, čo následne otvára legitímnu otázku nezávislosti médií. Avšak príkladov snahy o kvalitný a profesionálny obsah je napriek tomu mnoho, stačí si prejsť laureátov Novinárskej ceny, ktorú každoročne organizuje Nadácia otvorenej spoločnosti. Podstatou akékoľvek kritiky by mala byť snaha o dialóg, zlepšenie, väčšiu profesionalitu, nie ignorancia kombinovaná s urážkami a sľubmi biť do médií hlava-nehlava.

Oxford Dictionary za slovo roka vyhlásil 'post-truth', označujúc ním situácie, keď objektívne fakty majú na utváranie verejnej mienky menší vplyv ako apelovanie na city a osobné názory. Výber nie je prekvapením, keďže táto tendencia je v súčasnosti stále viac prítomná vo verejnom diskurze viacerých krajín a preniká aj do naratívu politikov. Sme presvedčení, že ide o nebezpečnú tendenciu a spôsobom ako jej čeliť je posilňovanie existujúcich demokratických inštitúcií, vrátane médií a čo najširšia podpora kvalitnej žurnalistiky.

„V dobe, kedy sa darí šíriť rôzne polopravdy, lži, propagandu a dezinformácie je veľmi nebezpečné paušálne negovať médiá len za to, že sú kriticky nastavené voči vláde a cielene ich za to ignorovať či opakovane verejne podryvať ich hodnotu pre spoločnosť. Toto je voda na mlyn pre rast extrémizmu, radikalizmu a populizmu“, povedal Rasťo Kužel, výkonný riaditeľ MEMO 98. „Najlepšou odpoveďou na propagandu a účelové manipulácie je kvalitná žurnalistika a vláda by ju mala podporovať a nie negovať.“

Organizácia MEMO 98 od svojho vzniku uskutočnila mediálne projekty vo viac ako 50-tich štátoch a jej členovia sa zúčastnili na viac ako 100 pozorovateľských misiách, predovšetkým v rámci OBSE a EÚ, naposledy v Rusku, Spojených štátoch, či v Macedónsku. V tejto súvislosti je dobré pripomenúť medzinárodný kontext a štandardy, na rešpektovanie ktorých sa SR dobrovoľne zaviazala. [Všeobecný komentár č. 34](#) k článku 19 (sloboda prejavu) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach hovorí, že *“slobodná, necenzurovaná a neobťažovaná tlač alebo ostatné médiá sú v každej spoločnosti kľúčové na zabezpečenie slobody prejavu a vyjadrovania [...] Slobodná výmena informácií a ideí o verejných a politických záležitostiach medzi občanmi, kandidátmi a zvolenými predstaviteľmi je kľúčová. To predpokladá slobodnú tlač a ostatné médiá, ktoré majú možnosť komentovať verejné otázky bez cenzúry alebo prekážky, a možnosť informovať verejnosť“*.

Takisto si nezaškodí zopakovať výrok Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP), že právo na slobodu slova ochraňuje aj také informácie, ktoré *„pohoršujú, šokujú, či znepokojujú štát či hocijakú časť populácie“* a je to jednou z požiadaviek *„pluralizmu, tolerancie a liberalizmu, bez ktorých nemôže existovať demokratická spoločnosť“*. Nakoniec, stačí, aby si predseda vlády

spomenul na svoje vyjadrenia pred TV Markíza v roku 1998, keď veľmi jednoznačne a podobne [deklaroval](#), že „demokratickí politici chápu slobodu prejavu nielen ako šírenie krásnych a pozitívnych informácií, ale aj ako šírenie kritických, niekedy šokujúcich informácií“.

Vyzývame preto predsedu vlády, ako aj ostatných predstaviteľov vlády, aby sa vo verejnom záujme vrátil na cestu vzájomného rešpektu a úcty k iným názorom, bez ohľadu na mieru ich kritickosti, na cestu úcty k vláde zákona, medzinárodných pravidiel a demokratických tradícií. Predseda vlády získal od občanov mandát ich zastupovať a vykonávať správu vecí verejných, ide o službu občanom platenú občanmi, nie mandát svojvoľne rozhodovať kto má ako písať, či pýtať sa. Ide o Slovensko, o úspech všetkých, nielen jedných na úkor druhých, ide o porozumenie, nie odsúdenie, ide o atmosféru, kde sa darí rôznorodosti, nie výlučnosti.